

O přípustnosti revise v obnoveném sporu.

(§ 574 Osp.)

Podle § 568 Osp. »pokud jinak neplyne z tohoto titulu, jest třeba použití na obnovení sporu těch předpisů, které jsou směrodatny pro zahájení sporu a na další řízení v něm.« Ustanovení § 574 Osp. k tomu dodává, že »v otázce obnovení sporu a proti rozhodnutím ve sporné věci jsou opravné prostředky přípustné jen potud, pokud rozhodnutí toho kterého soudu bylo napadnutelným v základním sporu«. Totiž podle důvodové zprávy ku zákonu č. I/1911 ustanovení § 574 Osp. mělo mít ten význam, že určení hodnoty sporu v základním sporu má být směrodatné i pro určení hodnoty ve sporu obnoveném. Citovaná ustanovení §§ 568 a 574 Osp. nečinila otázku přípustnosti opravných prostředků — tedy i revise, které týká se naše pojednání — pochybnou po dobu platnosti ustanovení § 521 v původním znění, t. j. pokud otázka přípustnosti revise závisela jediné na výši hodnoty sporu. V tomto ohledu však již zákon č. 161/1921 přinesl změnu, že totiž přípustnost revise učinil závislou z části i na okolnosti, zda odvolací soud vynesl rozsudek potvrzující či změňující, a jestliže hodnota sporu nebyla vyšší, než 1.000 Kč, stala se revise při vnesení potvrzujícího rozsudku odvolacího soudu nepřipustnou. Tuto hranici hodnoty předmětu sporu zvýšil zákon č. 123/1923 na 2.000 Kč a zákon č. 251/1934 na 7.000 Kč. Po těchto změnách zákona však se ukázalo, že na řešení otázky přípustnosti revise v obnoveném sporu ustanovení §§ 568 a 574 Osp. svým nepozměněným zněním nepostačují. Vyskytly se zvláště pochybnosti, jaký má být správný postup při řešení otázky přípustnosti revise v obnoveném sporu, je d n a k v případě, kdy pro řízení v základním sporu byly směrodatnými ještě předpisy zákona ve starém znění, kdežto v obnoveném sporu v důsledku výše zmíněných novelisací platily již předpisy nové, pozměněné, j e d n a k v případě, kde v základním sporu vnesen byl rozsudek potvrzující, kdežto v obnoveném sporu rozsudek pozměňující, aneb naopak.

V citovaných novelách Osp. nenachází se žádná přechodná opatření pro řešení těchto případů, takže soudy při jejich řešení odkázány byly dále pouze jen na nezměněné znění §§ 568 a 574 Osp. Soudy se takovými případy již vícekrát zabývaly a vzhledem k tomu, že rozhodnutí soudů v tomto směru nezůstala bez odezvy, jak o tom svědčí i debaty obsažené v odborných časopisech, lze říci, že ku ustálení soudní praxe v této otázce ještě nedošlo. Ve všeobecnosti možno však zjistiti, že dosavadní soudní praxe odvolávajíc se na doslovné znění § 574 Osp. přiklonila se k názoru, že v obnoveném sporu proti rozhodnutím ve sporné věci revise jest přípustná »j e n potud, pokud«, že tedy není přípustná revise ani v obnoveném sporu, pakliže nebyla přípustná v základním sporu b u d vzhledem na hodnotu sporu a na předpisy zákona platné v době řízení o základním sporu, a n e b o proto, že v základním sporu nebyla přípustná revise z toho důvodu, že odvolací soud vynesl potvrzující rozsudek, a to ani v tom případě, jestliže by v obnoveném sporu byl odvolacím soudem vnesen změňující rozsudek, proti němuž by jinak revise byla přípustná. Soudy přes to, že původně ani nemohlo být a dle důvodové zprávy ani nebylo úmyslem zákonodárce řešiti případy, které nastaly následkem zmíněných novelisací, nerozhodovaly ani mylně ani nesprávně, když se na doslovné znění ustanovení § 574 odvolávaly, neboť ho ignorovati nemohly, otázkou jest však, zda výklad tohoto ustanovení jak shora byl podán, že totiž revise přípustná jest »j e n potud, pokud« odpovídá intenci zákona a požadavkům teorie a praxe.

Z toho, co bylo uvedeno, jest zřejmé, že ustanovení § 574 Osp. původně nemělo ani nemohlo mít za účel odstranění nejistot, které nastaly pouze následkem novelisací zákona, takže nutno mít za to, že jde

jen o pouhé zdání, že ustanovení § 574 Osp. vytrhnuté z jeho původní souvislosti, postačuje ku vyřešení těchto otázek. Z toho však následuje, že použití § 574 Osp. tak, jak se podle shora uvedeného děje, jest jednak nedostatečné, jednak vede i ku nesprávnosti. Nedostatečnost ve výkladu § 574 Osp. »jen potud, pokud« jest zřejmá z toho, že obnova sporu jest přípustná i ve sporech, ve kterých došlo ku soudnímu smíru anebo ve kterých věc vyřízena byla vydáním platebního příkazu, vynesemím kontumáčního anebo jiného rozsudku, kde v takovýchto případech odvolací soud ve věci vůbec nerozhodoval, aneb nerozhodoval meritorně. Jestliže by revise v obnoveném sporu byla přípustná »jen potud, pokud«, neměli bychom v případech právě uvedených vůbec žádného podkladu ku řešení otázky přípustnosti revise v obnoveném sporu. Teoreticky a prakticky nesprávným zdá se býti tento výklad pro toto: Zákony č. 161/1921, 123/1923, 251/1934 obsahují opatření o tom, kdy mají tyto zákony vstoupiti v platnost, ale nic z nich nepoukazuje k tomu, že by tato opatření neplatila neb měla býti modifikována použita ve sporech o obnovu. Přece však hořejší výklad § 574 Osp. poučuje nás, že při řešení otázky přípustnosti revise nemá platiti v obnoveném sporu zákon v jeho novém, nýbrž v jeho starém znění, platném v době vedení základního sporu. Přechodná opatření ohledně platnosti nových zákonů hledati v zákoně starém protiví se nejen zvyklostem zákonodárským, ale i zdravému rozumu. Předpoklad, že v daném případě jde o výjimku vzhledem k tomu, že ustanovení § 574 Osp. bylo ponecháno nezměněné, nemá v novelách žádného základu, neboť tam zcela určitě jsou obsaženy speciální opatření o vstoupení těchto novel v platnost, takže hořejší výklad jest v rozpore s novým zákonem a vede tedy ku nesprávnosti.

Není však výklad ten ani přesvědčivý po stránce rozumové. Není žádného přijatelného důvodu ku náhledu, proč by nebyla přípustna revise proti rozsudku odvolacího soudu v obnoveném — u odvolacího soudu — sporu jedině proto, že v základním sporu vnesen byl odvolacím soudem rozsudek potvrzující. Známa jest zásada, že nelze straně odejmouti možnost takových opravných prostředků v obnoveném sporu, kterých mohla použiti ve sporu základním. Podle této zásady nemůže obnovený spor zůstatí vzet ve druhé instanci, pakliže v základním sporu soudila neb soudit mohla i třetí instance. Ale není známa taková právní zásada ani takový právní zájem, který by vyžadoval vyloučení opravných prostředků v obnoveném sporu jen proto, že použití jejich vyloučeno bylo i v základním sporu, vzdor tomu, že soud obnoveného sporu soudil na základě nového skutkového stavu, o nových otázkách, podle jiného zákona a po případě i jinak než jak soudil soud základního sporu. Takovýto názor není ničím odůvodněný a jest nepraktický.

Ku výše uvedenému výkladu na žádný pád nestačí pouze ta okolnost, že zákonodárce ponechal při novelisaci Osp. ustanovení § 574 Osp. v platnosti. Ku změně tohoto ustanovení zákona nebylo nutné příčiny, ono ustanovení mohlo i po provedených novelisacích zůstatí ve znění nezměněném, úlohou soudní praxe jest však při změnách okolnostech rozhodovati o jeho pravém smyslu jeho správným výkladem. Správný výklad ustanovení § 574 Osp. dá se zhrnouti takto: »Revise v obnoveném sporu jest přípustna nejen podle předpisů zákona platných v době rozhodnutí v obnoveném sporu podle výše hodnoty sporu a podle toho, zda odvolací soud v obnoveném sporu vynesl potvrzující aneb změňující rozsudek, ale i potud, pokud bylo rozhodnutí odvolacího soudu v základním sporu napadnutelným a jestliže v základním sporu odvolací soud meritorně nerozhodoval, potud, pokud rozhodnutí odvolacího soudu v obnoveném sporu by bylo napadnutelné, kdyby se bylo stalo v základním sporu.« Tento výklad není v rozporu s doslovem § 574 Osp., zdá se lépe odpovídati pravidlům správného výkladu zákona a lépe odpovídá i požadavkům praxe.

Postup při zjišťování přípustnosti revise v obnoveném sporu jest pak jednoduchý: Předem dlužno zkoumati příslušná data obnoveného sporu, a jestliže z nich plyne přípustnost revise podle platného znění zákona,

pak není žádného problému a netřeba si všimati dat základního sporu (§ 568 Osp.). Pakliže však revise podle dat obnoveného sporu nebyla by přípustná, tehdy příjdou v úvahu data sporu základního a tehdy může býti revise přípustná i podle toho, protože byla by přípustná v základním sporu (§ 574 Osp.).

K vůli úplnosti se poznamenává, že to, co bylo uvedeno o přípustnosti revise v obnoveném sporu, platí i ohledně revisního rekursu, kdežto otázka apelování ku soudu druhé stolice zůstala novelisací zákona v podstatě nezměněna.

Dr. Julius Hexner, advokát, Lipt. Sv. Mikuláš:

Dividenda a tantiéma na Slovensku.

Dľa § 163 odst. 2. obch. zák., má účastinár počas trvania spoločnosti nárok len na ten čistý zisk, ktorý sa dľa stanov rozdelí medzi účastinárov a dľa § 165 posl. odst. nemôže mať nárok na dividendu,okiaľ stratami umenšená základná istina nie je znova doplnená.

Otázka, ktorou sa zaoberáme, je, že keď základná istina vôbec nie je zmenšená, či môžu v smysle cit. § 163 stanov samy, čistý zisk úplne vyčerpať tak, že z toho pre účastinára nič nezostane na rozdelenie? Konkrétne, či môžu tantiémy pohltnúť celkom dividendu?

Stanovy, ktoré sa ako také pokladajú za smluvu, uskutočnenú s jednej strany medzi účastinárom a s druhej medzi účast. spoločnosťou — zpravidla v tomto smere určujú:

a) v prvom rade doplnenie rezervnej základiny cieľom zabezpečenia pôvodnej výšky základnej istiny;

b) doplnenie v služobnej zmluve ustálenej odmeny (platu) správy a zamestnancov spoločnosti tak zvanou tantiémou, t. j. stanov predpisujú, že určité percento čistého zisku má sa v určitom poradí rozdeliť medzi členov správy a zamestnancov. Rozdelenie vykoná valné zhromaždenie dľa § 179, bod 2. obch. zák. Týmto cieľom ustanovujú stanov dľa vžitej šablóny asi toto:

§

»Každému účastinárovi patrí pomerná časť spoločného majetku, avšak počas trvania spoločnosti má každý účastinár nárok len na zisk, ktorý sa rozdelí medzi účastinárov v smysle uzavretia valného zhromaždenia.«

§

»Čistý zisk rozdelí sa takto a v tomto poriadku:

1. 10% čistého zisku prideli sa zásobnej istine,
2. 6% členov správy,
3. 3% úradníkom,
4. o upotrebení zbytku rozhoduje valné zhromaždenie.«*)

V obchodnom živote vyskytla sa otázka, či väčšina na valnom zhromaždení má právo tieto, v bodoch 1.—3. označené, cifrové percentá zvýšiť, i proti odporu menšiny? Či toto zvýšenie môže ísť tak ďaleko, že na dividendu z čistého zisku nič neostane? Obchodný zákon o tom výslovne nedisponuje. Vyvinula sa však do dnes stála súdna prax v zápornom smysle.

»Taký predpis stanov — že zisku má byť z čiastky, a to aspoň 5 percent z neho, použité na rozmnoženie rezervnej základiny a že zbývajúca — teda na rozmnoženie rezervnej základiny nepoužitá suma — má byť medzi účastinárov rozdelená — je záväzná a imperatívna. A keď stanov predpisujú toto, vtedy valné zhromaždenie — trebárs v smysle § 179 rozdelenie zisku patrí do jeho pôsobnosti — v prípade odpo-

*) Túto normu obsahuje už cit. § 179 bod 2. obch. zák., takže táto dispozícia stanov je celkom zbytočná.